

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено законодавчу базу аудиту в Україні, теоретичні підходи до проведення аудиту будівельних підприємств, питання оцінки аудиторами ризиків, пов'язаних із здійснення проекту з будівництва житлового будинку. Аудит у будівництві являє собою незалежну оцінку як фінансових, так і технічних показників інвестиційного проекту в будівництві. Дана процедура містить перевірку якості будівельних робіт, визначення фактичної вартості об'єкта і реальних обсягів будівництва.

Аудит у будівництві є частиною системи управління і однією із найважливіших складових системи якості ISO 9001. В рамках стратегії розширення фінансування, аудит організації проводиться в рамках аудиту в інших сферах діяльності. Аудит проводиться у двох ключових сферах: аудит організації, аудит проекту. Визначено, що будівельний аудит спрямований на дослідження загальних витрат і аналіз ціноутворення, він здійснюється на кожному етапі спорудження будівельного об'єкта. Даний процес дозволяє виявити реальний обсяг робіт, встановити вартість готової продукції, визначити якість виконаних робіт на всіх етапах будівництва, виявити відхилення від проекту будівельного об'єкта.

Аудит будівельних організацій проводиться з урахуванням загальних принципів, проте має свою специфіку, пов'язану з організаційно-правовою формою та особливостями галузі, до яких належить підприємство, а саме: нормативне регулювання вартості будівельно-монтажних робіт, особливості визначення фінансового результату за будівельними контрактами, наявність ризиків, з якими пов'язана діяльність будівельних підприємств. Аудиторська перевірка в будівельних підприємствах може бути як ініціативною, так і обов'язковою. Головна мета аудиту в будівельній організації – вірогідні, реальні і об'єктивні відомості про виконання договорів будівельного підряду. Аудит у будівництві проводиться як на окремій ділянці в процесі всього будівництва, так і суцільним методом, шляхом контролю за всіма витратами.

У даній статті узагальнено і систематизовано основні завдання аудиту фінансових результатів, визначені його особливості та головні проблеми, надано рекомендації щодо вдосконалення аудиторської перевірки фінансових результатів будівельних організацій.

Ключові слова: *аудит, етапи аудиту, доходи, витрати, ризики, дивіденди.*

Постановка проблеми. Будівництво належить до галузей матеріального виробництва, що динамічно розвиваються в останні роки. Особливості організації діяльності будівельних підприємств істотно впливають на порядок ведення бухгалтерського обліку в будівництві, а побудова системи управління витратами – проблема багатьох будівельних організацій, особливо з огляду на можливі ризики, з якими вони стикаються у своїй діяльності. При цьому прозора діяльність будівельних організацій є необхідною умовою залучення суб'єктів, котрі

фінансують капітальне будівництво. Саме тому незалежний аудит є необхідним для будівельних організацій.

Аналіз останніх джерел публікацій. Теоретичні засади проведення аудиту досліджували такі науковці, як І.М. Бурдьо [6], П.В. Брунько [5], Т.В. Гаджа, В.І. Кузь [4], І. Йовенко [7].

Метою статті є аналіз методичних підходів до проведення аудиту будівельних підприємств із урахуванням особливостей галузі.

Виклад основного матеріалу. Невід'ємною складовою ланкою управління і обліку будівництва є аудиторська перевірка, контроль якої здійснюється з боку фахівців.

Аудит у будівництві являє собою незалежну оцінку як фінансових, так і технічних показників інвестиційного проекту в будівництві. Дана процедура включає в себе перевірку якості будівельно – монтажних робіт, визначення фактичної вартості об'єкта і реальних обсягів будівництва.

До будівельної галузі відносяться організації, які здійснюють ремонтні, монтажні, будівельні, проектні, бурові та інші види робіт. Основним видом продукції є підготовлені і закінчені до введення в дію нові громадські будівлі, житлові будинки, підприємства та інші об'єкти.

Система аудиту будівельних організацій в Україні не може розвиватися і існувати без законодавчого та нормативного регулювання. Аудит виконання договорів підряду в будівництві ґрунтується на законодавчій базі українського аудиту. Законодавча база в Україні з використанням міжнародного досвіду являє собою систему нормативно-правового регулювання аудиту в будівельній організації з її характерними особливостями.

Правове регулювання засновується на основі сукупності законів та інших регламентуючих документів, щодо здійснення аудиторської діяльності, таких як: Закон України " Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" [1], Господарський кодекс України [2], Рішення № 290/7 «Про застосування стандартів аудиту та етики» від 27 лютого 2014 року [3], Кодекс етики професійних бухгалтерів [4].

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1] ухвалено 21 грудня 2017 р.і введено в дію 1 жовтня 2018 року. З його прийняттям аудит офіційно визнано як професійну діяльність у сфері незалежного економічного контролю. Закон визначає правові засади ведення аудиторської діяльності в Україні й спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів користувачів фінансової та іншої економічної інформації.

Положення Закону діють на території України і поширюються на всі суб'єкти господарювання, незалежно від форм власності й видів діяльності. У випадках, якщо міжнародним договором, в якому бере участь Україна, встановлені інші правила, ніж ті, що містить Закон, керуються правилами міжнародного договору.

Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1] також визначені права, обов'язки суб'єктів аудиторської діяльності та їх відповідальність за неякісне надання аудиторських послуг.

Аудиторська діяльність в Україні організується з урахуванням досвіду, який склався у світовій практиці. Розвиток будівельного ринку вимагає постійної участі державних органів у формуванні правових основ аудиторської діяльності.

Всі перераховані вище документи спрямовані на контроль якості виконуваних робіт.

Основна відмінність будівництва від іншої галузі полягає в тому, що готовий продукт розрахований на довгострокову експлуатацію, індивідуальний і нерухомий щодо землі. Основні цілі аудиту в будівельних організаціях передбачають:

- перевірку кошторисної документації, контроль за виробництвом будівництва;
- технічний нагляд за будівництвом;
- захист інтересів інвестора;
- перевірку грошових сум, виданих на будівництво з кошторисною документацією;
- оцінювання страхових ризиків на стадії проектування, на стадії будівництва і зачі в експлуатацію.

Будівельний аудит спрямований на дослідження загальних витрат і аналіз ціноутворення, він здійснюється на кожному етапі спорудження будівельного об'єкта. Даний процес дозволяє виявити реальний обсяг робіт, встановити вартість готової продукції, визначити якість виконаних робіт на всіх етапах будівництва, виявити відхилення від проекту будівельного об'єкта.

- надати замовнику документ про якість роботи, і про розмір витрат [5] на будівництво, в порівнянні з даними за первинними документами.

Безперервний аудит у будівництві протягом всієї роботи не дозволить використати низькоякісні і браковані матеріали. У процесі нагляду фахівцями здійснюється визначення марки розчину, визначення допустимої вологості використання матеріалів та інше. Дана процедура є послугою, як для інвестора, так і для замовника, що дозволяє визначити картину використання грошових коштів на всіх етапах виконання будівельного проекту.

Аудиторська перевірка в будівельних організаціях може бути як ініціативною, так і обов'язковою. Ініціативна проводиться за рішенням керівництва підприємства, мета якого виявити недоліки у веденні бухгалтерського обліку, складанні звітності, в оподаткуванні. Обов'язкова проводиться за рішенням законодавства. Найчастіше, у всіх будівельних організаціях проводиться перевірка, яка встановлена законодавством.

Таким чином, аудит у будівництві оцінює вартість робіт, дозволяє скласти прогноз бюджету проекту, виявити небажані події, пов'язані з якістю. Будівельний аудит можна назвати ефективним елементом управління ризиками. Контроль за здійсненням проекту дозволяє уникнути грошових втрат і будь-яких додаткових витрат, пов'язаних з будівництвом.

Процедури проведення аудиту в будівництві полягають у наступному:

- проведення аналізу всіх необхідних документів, з урахуванням коригувань призначених для виконання проекту;
- порівняння реальних показників з прогнозованими;
- загальний аналіз управління будівництвом;
- аналіз системи документообігу;
- проведення аналізу фінансового, бухгалтерського, податкового та управлінського обліку процесу будівництва;
- аудит виконавчої документації ;
- аудит звітної документації (акт про приймання виконаних робіт, журнал обліку виконаних робіт);
- порівняння запланованих витрат з фактичними витратами в будівництві;
- оцінка договорів підряду;
- аналіз розрахунків, що містяться в кошторисі, з метою встановлення достовірності нормативів, коефіцієнтів і норм;

- порівняння ринкової вартості матеріалів з проектною;
- аудит недостач;
- оцінка обсягів робіт, передбачених в документації (перевірка розрахункових таблиць, які містять підсумкові величини);
- підготовка аудиторського висновку якому обов'язково мають міститись висновки та рекомендації.

Головна мета зовнішнього аудиту в будівельній організації – достовірні, реальні і об'єктивні відомості про виконання договорів будівельного підряду. Досягненню даної мети сприяють наступні умови: об'єктивність під час перевірки, доброзичливість по відношенню до клієнтів, використання методів економічного аналізу, застосування сучасних інформаційних технологій, відповідальність за наслідки результатів аудиту.

Здійснення аудиту необхідно в наступних ситуаціях: по-перше, коли будівельна організація пред'являє до оплати завищену суму грошових коштів; по-друге, коли інвестор хоче оцінити обсяг будівельних робіт при недостатній готовності об'єкта, або конструктивних елементів; по-третє, коли замовник розраховує суму грошових коштів і штрафних санкцій за неякісне виконання робіт; по-четверте, коли і замовник, і підрядник вирішують суперечку через суд і їм потрібні послуги незалежної експертної компанії.

Під час перевірки аудитор перевіряє перелік всіх необхідних документів. До них відносяться: проектна документація, що включає такі розділи, як інженерний, архітектурний, конструктивний і інші; кошторисна документація; акти – приймання задач виконаних робіт, які містять обсяги виконаних робіт, а також відомості ресурсів до них; документи, пов'язані з договором на будівництво, до яких належать договори на постачання сировини, обладнання та ін.[6]

Основними складовими аудиту будівельних організацій є перевірка точного і правильного визначення собівартості будівельних робіт, а також детальне вивчення складної і багатоступеневої системи розрахунків між учасниками будівництва. Розвиток аудиту обумовлено вдосконаленням планування, контролю та обліку витрат на процес будівництва. Собівартість робіт залежить від умов договору і від структури організації.

Основне завдання аудитора полягає в обґрунтуванні основних напрямків перевірки, способу проведення і обсягу перевірки. Аудит у будівництві проводиться як на окремій ділянці в процесі всього будівництва, так і суцільним методом, шляхом контролю за всіма витратами. Вартість будівельного об'єкта відіграє важливу роль у перевірці, оскільки від неї залежить обсяг, спосіб і періодичність проведення аудиту. Чим більша вартість об'єкта, тим більше сил і часу потрібно для проведення аудиту. Перевірка може проводитися як по завершенню кожного етапу будівництва, так і відповідно до призначеної дати.[7]

Кінцевим результатом аудиту в будівництві є виявлення сильних та слабких сторін процесу будівництва і його обліку, а також розробка рекомендацій, пов'язаних з ціною стратегією.

Аудит у будівництві робить великий акцент на оцінці збереження матеріальних цінностей, формуванні вартості матеріалів при їх списанні на виробництво будівельних робіт і перевірці виконання будівельних робіт.

Для отримання будь-яких аудиторських доказів застосовуються такі методи:

- перевірка арифметичної точності розрахунків документів і бухгалтерських записів;
- процес інвентаризації;
- перевірка правил обліку окремих господарських операцій;

- усне опитування працівників підприємства: керівництва, персоналу;
- перевірка всіх необхідних документів;
- аналітичні процедури (оцінка найважливіших фінансових і економічних показників).

Таким чином, аудит у будівництві має низку специфічних рис, що спрямовано на підвищення достовірності фінансової звітності для залучення інвесторів, а також забезпечення законності ведення будівельних робіт.

Досліджуючи особливості аудиту в будівельних організаціях, можна виділити наступні відправні пункти:

- аудиторській перевірці має передувати вивчення законодавчої бази, що регламентує будівництво;
- проведення аудиторської перевірки необхідно починати з вивчення контрактів;
- під час перевірки запасів будівельного виробництва, слід враховувати загальноприйнятують їх класифікацію, беручи до уваги обладнання, яке потребує монтажу, і витрати, пов'язані з тимчасовими будівлями;
- перевірка операційної діяльності повинна бути спрямована на вивчення витрат, які не включаються до собівартості будівельних робіт (адміністративні витрати, витрати на збут) [8].

Висновки і пропозиції. Аудит будівельних організацій проводиться з урахуванням загальних принципів, проте має свою специфіку, пов'язану з організаційно-правовою формою та особливостями галузі, до яких належить підприємство, а саме: нормативне регулювання вартості будівельно-монтажних робіт, особливості визначення фінансового результату за будівельними контрактами, наявність ризиків, з якими пов'язана діяльність будівельних підприємств. Саме оцінці можливих ризиків на стадії проведення аудиту слід приділити особливу увагу, оскільки кількісний та якісний аналіз ризиків дозволить керівництву будівельного підприємства прийняти об'єктивне управлінське рішення щодо доцільності реалізації певного проекту.

Список літератури:

1. Закон України " Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" № 2258-VIII від 21 грудня 2017 року Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-4. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Рішення N290/7 «Про застосування стандартів аудиту та етики» від 27.02.2014. Електронний ресурс: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr_07230-14
4. Кодекс етики професійних бухгалтерів. Електронний ресурс: https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Code-of-Ethics_ukr.pdf
5. Гаджа Т.В., Кузь В.І Будівельний аудит як інструмент контролю будівельної діяльності. Електронний ресурс: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2013/Economics/7_130489.doc.htm
6. Брунько П.В. Особливості діяльності підприємств будівельної галузі. Електронний ресурс: https://revolution.allbest.ru/economy/00899343_0.html
7. Бурдю І.М. Львівський інститут банківської справи. Особливості аудиту будівельних підприємств. Електронний ресурс: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2015_20_2_1/43.pdf
8. Йовенко І. Проведення внутрішнього аудиту на підприємстві: важливі аспекти. Електронний ресурс: <https://www.pspaudit.com.ua/files/iovenko.pdf>

9. Крикун К.В. Техніко-економічний аналіз і оцінка рівня витрат виробничих ресурсів на забезпечення якості у будівництві / К.В. Крикун, А.С. Рязанов, С.Л. Оліферук // Містобудування та територіальне планування, 2013. 48. – С. 175–178

10. Рубцова О.С. Тенденції реформування бухгалтерського обліку будівельних підприємств відповідно до МСФЗ/ О.С. Рубцова // IV Міжнародна науково-техн. конф. «Ефективні технології в будівництві». Київ, 2019, с. 131–132

References

1. The Law of Ukraine "On Audit of Financial Reporting and Auditing" No. 2258-VIII.of.. 21,12.2017..URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

2. The Commercial Code of Ukraine of 16.01.2003 №436-4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

3. Decision No.290/7"On the Application of Auditing and Ethics Standards"dated 27,02,2014. Electronic.Resource: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr_07230-14

4. Code of Ethics for Professional Accountants. URL: https://lexinform.com.ua/wp-content/uploads/2018/09/Code-of-Ethics_eng.pdf

5. Gaja, T. V. & Kuz, V. I (2013) Building audit as a tool for monitoring the construction activiti. – URL: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2013/ Economics/7_130489.doc.htm

6. Brunko, P.V. (2011). Features of activity of construction industry enterprises. URL: https://revolution.allbest.ru/economy/00899343_0.html

7. Burdio, I.M. (2015). Lviv Institute of Banking. Features of the audit of construction companies. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2015_20_2_1/43.pdf

8. Yovenko, I. (2014). Conduct internal audit at the enterprise: important aspects – URL: <https://www.pspaudit.com.ua/files/iovenko.pdf>

9. Krykun, K.V. (2013). Tekhniko-ekonomichnii analiz i otsinka rinvia vytrat vyrobnychkykh resursiv na zabezpechennia yakosti u budivnytstvi / K.V. Krykun, A.S. Riazanov, S.L. Oliferuk // Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia. 48. 175–178

10. Rubtsova, O.S. (2019). Tendentsii reformuvannia bukhhalterskoho obliku budivnylykh pidpryiemstv vidpovidno do MSFZ. IV Mizhnarodna naukovo-tekhnichna konferentsiia «Efektivni tehnolohii v budivnytstvi». 131–132

V.V. Gumeza

Особенности аудита строительных предприятий

Аудит в строительстве охватывает две ключевые сферы: аудит строительной организации и аудит строительного проекта. С учетом указанного проведено исследование законодательной базы аудита в Украине, теоретических подходов к проведению аудита строительных предприятий, вопросов оценки аудиторами рисков, связанных с осуществлением проекта по строительству жилого дома. В данной статье обобщены и систематизированы основные задачи аудита финансовых результатов, определены его особенности и главные проблемы, даны рекомендации по совершенствованию аудиторской проверки финансовых результатов строительных организаций.

Ключевые слова: аудит, этапы аудита, доходы, расходы, риски, дивиденды.

V.V. Gumeza

Features of the audit of construction enterprises

The article defines the legal basis of the audit in Ukraine, theoretical approaches to the audit of construction companies, the issue of assessment by the auditors of the risks

associated with the implementation of a project for housing construction. A construction audit is an independent assessment of both the financial and technical indicators of a construction investment project. This procedure involves checking the quality of construction work, determining the actual value of the object and the actual volume of construction.

Building auditing is part of the management system and one of the most important components of the ISO 9001 quality system. As part of the funding expansion strategy, the audit of the organization is carried out as part of the audit in other areas of activity. Audit is conducted in two key areas: organization audit, project audit. It is determined that the construction audit is aimed at the study of common costs and pricing analysis, it is carried out at each stage of construction of the construction object. This process allows to identify the real volume of work, to determine the cost of finished products, to determine the quality of work performed at all stages of construction, to identify deviations from the project of the construction object.

Audit of construction organizations is carried out in accordance with the general principles, but has its specificity, related to the legal form and features of the industry to which the contracting entity belongs, namely: regulatory regulation of the cost of construction works, features of determining the financial result of construction contracts, the presence of risks associated with the activities of construction companies. Audit in construction companies can be both proactive and mandatory. The main purpose of an audit in a construction organization – reliable, real and objective information about the implementation of construction contracts. Construction audits are carried out both on a separate site during the entire construction process and in a continuous manner by controlling all costs.

In this article the main tasks of the audit of financial results are summarized and systematized, its peculiarities and main problems are defined, the recommendations on improvement of audit of financial results of construction organizations are given.

Keywords: *audit, audit steps, income, expenses, risks, dividends*

Посилання на статтю

APA: Humeha, V.V. (2020). Osoblyvosti audytu budivelnnykh pidpriemstv. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 44, 24–30.

ДСТУ: Гумега В.В. Особливості аудиту будівельних підприємств [Текст] / В.В. Гумега // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2020. – № 44. – С. 24–30.